

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Π/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΗΣΗ
ΤΜΗΜΑΤΑ Α΄

Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Π. Αγγελόπουλος
Αν. Πασχαλίδου
Ι. Καπουτσής
Τηλέφωνο: 210-3442248
210-3443422
210-3442229

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθ. Προτεραιότητας:

Αθήνα, 27-09-2016
Αρ. Πρωτ. 159005/Δ2

ΠΡΟΣ:

- Περιφερειακές Δ/νσεις Εκπ/σης
- Σχολ. Συμβούλους Π.Ε. & Δ.Ε. (μέσω των Περιφερειακών Δ/νσεων Εκπ/σης)
- Δ/νσεις Π.Ε. & Δ.Ε.
- Δημοτικά, Γυμνάσια και Λύκεια (μέσω των Π.Ε. & Δ.Ε.)

ΚΟΙΝ.:

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής
Πολιτικής
Αν. Τσόχα 36
11521 Αθήνα

Θέμα: Οδηγίες εφαρμογής των νέων Προγραμμάτων Σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών στο Δημοτικό, στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο

Μετά από σχετική εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (πράξη 37/19-09-2016 του Δ.Σ) σας αποστέλλουμε τις παρακάτω οδηγίες εφαρμογής των νέων Προγραμμάτων Σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών στο Δημοτικό, στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο.

Από το σχολικό έτος 2016-17, για τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών, σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, εφαρμόζεται το νέο Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου (Απόφαση 143575/Δ2/07-09-2016, ΦΕΚ Β 2920/13.09.2016) και Λυκείου (Απόφαση 143579/Δ2/07-09-2016, ΦΕΚ Β 2906/13.09.2016), σε αντικατάσταση του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών και των Αναλυτικών Προγραμμάτων της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (2003), καθώς και του Αναλυτικού Προγράμματος του Λυκείου (1998), ως προς τα τμήματά τους που αφορούν στο μάθημα των Θρησκευτικών, αντίστοιχα.

Α. Σκοπός της εφαρμογής

Τα νέα Προγράμματα Σπουδών στα Θρησκευτικά στοχεύουν στην ολόπλευρη στήριξη του εκπαιδευτικού στο διδακτικό έργο, παρέχοντάς του όλα τα αναγκαία εφόδια και επαρκή υποστήριξη σε όλες τις φάσεις της διδακτικής διεργασίας.

B. Έγγραφα, διδακτικό υλικό και υποδομές υποστήριξης της εφαρμογής

1. Προγράμματα Σπουδών:

Τα κύρια περιεχόμενα των **Προγραμμάτων Σπουδών**, όπως δημοσιεύθηκαν στα ανωτέρω ΦΕΚ, αποστέλλονται στις σχολικές μονάδες. Η πλήρης έκδοσή τους, η οποία περιλαμβάνει, επιπλέον, εισαγωγικές επισημάνσεις, ερμηνευτικά και επικουρικά στοιχεία, είναι αναρτημένη στον ιστότοπο του Ι.Ε.Π. Τα Προγράμματα Σπουδών απευθύνονται αποκλειστικά προς τον εκπαιδευτικό για καθοδήγηση και υποστήριξη στο έργο του, δεν είναι διδακτικά βιβλία.

2. Οδηγοί Εκπαιδευτικού

- **Οδηγός Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου**, για τις τάξεις Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' Δημοτικού και τις τάξεις Α', Β' και Γ' Γυμνασίου.
- **Οδηγός Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Λυκείου**, για όλες τις τάξεις του Λυκείου.

Στην ιστοσελίδα του Ι.Ε.Π. είναι αναρτημένη η τελευταία έκδοση των Οδηγών Εκπαιδευτικού. Οι προγενέστερες εκδόσεις έχουν αναθεωρηθεί. Οι Οδηγοί του Εκπαιδευτικού αποτελούν απαραίτητο εργαλείο για τη διδακτική πράξη. Εκεί περιγράφεται η διδακτική διαδικασία βήμα προς βήμα και εξηγούνται οι διδακτικές δραστηριότητες. Για τη διδασκαλία του μαθήματος στο Λύκειο, είναι βοηθητική η χρήση και του Οδηγού Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου.

3. Διδακτικό Υλικό

Μέχρι την έκδοση νέων διδακτικών βιβλίων, για τη διευκόλυνση του εκπαιδευτικού στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση της διδασκαλίας, οι Επιτροπές Εμπειρογνομώνων που εκπόνησαν τα νέα Προγράμματα Σπουδών, σε συνεργασία με ομάδες εκπαιδευτικών, συγκέντρωσαν διδακτικό υλικό για τον μαθητή, δηλαδή το εκπαιδευτικό υλικό που χρειάζεται για την πρώτη εφαρμογή των νέων Προγραμμάτων Σπουδών, καθώς επίσης επιπλέον πληροφοριακό και υποστηρικτικό υλικό για τον εκπαιδευτικό. Το υλικό έχει ψηφιακή μορφή και περιλαμβάνει γραπτά κείμενα, εικόνες, πολυμεσικά κείμενα κ.ά. Είναι προτεινόμενο και ενδεικτικό, ενώ η συγκομιδή και ο εμπλουτισμός του θα συνεχιστεί και κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους.

4. Ιστότοπος υποστήριξης της εφαρμογής

Εντός των προσεχών ημερών θα λειτουργήσει από το Ι.Ε.Π. δυναμικός/διαδραστικός ιστότοπος (στη διεύθυνση: <http://iep.edu.gr/index.php/el/>) όπου ο εκπαιδευτικός θα μπορεί να βρει τα κείμενα των Προγραμμάτων, τους Οδηγούς Εκπαιδευτικού, το προτεινόμενο διδακτικό υλικό, ανακοινώσεις και ειδήσεις για την εφαρμογή, φόρμα επικοινωνίας με την Επιστημονική Ομάδα Έργου για την επιμόρφωση και υποστήριξη της εφαρμογής των νέων Προγραμμάτων Σπουδών κ.ά. Ο ιστότοπος θα εμπλουτίζεται συνεχώς με νέο υλικό, το οποίο μπορούν να προτείνουν όλοι οι εμπλεκόμενοι στην εφαρμογή.

5. Επιστημονική Ομάδα Έργου για την επιμόρφωση και εφαρμογή των νέων Προγραμμάτων Σπουδών στα Θρησκευτικά

Για την προετοιμασία, εποπτεία και υποστήριξη των διαδικασιών της εφαρμογής έχει συσταθεί στο ΙΕΠ Επιστημονική Ομάδα Ευθύνης του Έργου, η οποία θα επιλαμβάνεται και των σχετικών επιμορφωτικών προγραμμάτων.

Γ. Εμπλεκόμενοι στη διαδικασία εφαρμογής

Η εισαγωγή των νέων Προγραμμάτων Σπουδών εποπτεύεται από τις κεντρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και του Ι.Ε.Π., διά της Επιστημονικής Ομάδας Ευθύνης του Έργου της επιμόρφωσης, η οποία έχει την ευθύνη σχεδιασμού και υλοποίησης των επιμέρους διαδικασιών της εφαρμογής. Περαιτέρω αρμοδιότητες κατανέμονται ως εξής:

1. Σε περιφερειακό επίπεδο, οι **Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης**, σε συνεργασία με τα Τμήματα Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης, τους Σχολικούς Συμβούλους και τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας, συντονίζουν και εποπτεύουν την εφαρμογή, μεριμνούν για την εξασφάλιση των αναγκαίων χώρων επιμόρφωσης για τα επιμορφωτικά προγράμματα, επιλαμβάνονται έκτακτων ζητημάτων και συνεργάζονται με την Επιστημονική Ομάδα Ευθύνης του Έργου.
2. Οι **Σχολικοί Σύμβουλοι Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Δημοτικής Εκπαίδευσης) και οι Σχολικοί Σύμβουλοι Θεολόγων**, στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, ασκούν συντονιστικό ρόλο για την ενημέρωση των εκπαιδευτικών, συνδράμουν στην οργάνωση και την υλοποίηση των επιμορφωτικών προγραμμάτων, συμβάλλουν στο έργο της επιμόρφωσης, υποστηρίζουν τους εκπαιδευτικούς στον προγραμματισμό του διδακτικού έργου, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες ενημέρωσης και διάδοσης καλών πρακτικών, συνεργάζονται με τους επιμορφωτές των εκπαιδευτικών για την οργάνωση κοινοτήτων συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών, συγκεντρώνουν τις απορίες των εκπαιδευτικών και τις προωθούν στην Επιστημονική Ομάδα Ευθύνης του Έργου της επιμόρφωσης, συνεργάζονται με αυτήν και εν γένει παρέχουν κάθε δυνατή συνδρομή στο εκπαιδευτικό έργο. Τέλος, μετά τη λήξη του διδακτικού έτους καλούνται να εντάξουν στην ετήσια έκθεσή τους παρατηρήσεις-προτάσεις-σχόλια γύρω από τις διαδικασίες εφαρμογής και το περιεχόμενό της.
3. Οι Διευθυντές των σχολικών μονάδων σε συνεργασία με τους συλλόγους Διδασκόντων καλούνται να συνδράμουν στο έργο της εφαρμογής όπου χρειάζεται. Ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς, μεριμνούν για την εφαρμογή και προσπαθούν να εξασφαλίσουν τη διδασκαλία του μαθήματος σε ενιαίο διδακτικό δίωρο στις τάξεις όπου προβλέπεται δίωρη εβδομαδιαία διδασκαλία. Σημειώνεται ότι, κατά τη φετινή σχολική χρονιά, έχουν διανεμηθεί στους μαθητές τα σχολικά βιβλία των παλαιών Προγραμμάτων Σπουδών. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να τα αξιοποιούν κατά την κρίση τους, ως πηγές στη διδασκαλία,

με βάση τα νέα Προγράμματα Σπουδών, αποκλειστικά στην περίπτωση που τα θέματα των νέων Προγραμμάτων Σπουδών σχετίζονται με τα περιεχόμενά τους.

4. Οι **θεολόγοι εκπαιδευτικοί** που διδάσκουν Θρησκευτικά σε Γυμνάσια και Λύκεια, καθώς επίσης και οι **εκπαιδευτικοί Δημοτικής Εκπαίδευσης** που διδάσκουν Θρησκευτικά σε Δημοτικά Σχολεία, καλούνται να εφαρμόσουν τα νέα Προγράμματα Σπουδών, από την αρχή του διδακτικού έτους και να συμμετάσχουν στα προγράμματα επιμόρφωσης.

Δ. Επιμόρφωση και διαδικασίες υποστήριξης των εκπαιδευτικών

Προγραμματίζεται άμεση συνοπτική ενημέρωση των σχολικών συμβούλων του κλάδου ΠΕ01 για τις γενικές αρχές και τους σκοπούς των προγραμμάτων σπουδών. Οι σχολικοί σύμβουλοι στη συνέχεια θα ενημερώσουν τους εκπαιδευτικούς που έχουν στην ευθύνη τους. Σε δεύτερη φάση θα πραγματοποιηθεί τριήμερη επιμόρφωση των εβδομήντα (70) επιμορφωτών των εκπαιδευτικών και των Σχολικών Συμβούλων Θεολόγων. Σε τρίτη φάση θα πραγματοποιηθεί επιμόρφωση των Θεολόγων εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και των Σχολικών Συμβούλων Δημοτικής Εκπαίδευσης, στα κατά τόπους επιμορφωτικά κέντρα ανά νομό ή περιοχή.

Οι Σχολικοί Σύμβουλοι Δημοτικής Εκπαίδευσης μετά την επιμόρφωσή τους, καλούνται να υλοποιήσουν δράσεις ενημέρωσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, στο πλαίσιο της άσκησης των παιδαγωγικών καθηκόντων τους, καθώς επίσης να αξιοποιήσουν για τον σκοπό αυτό τις προβλεπόμενες ημερίδες τους κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, προσκαλώντας και άλλους επιμορφωτές.

Παρόμοιες πρωτοβουλίες καλούνται να αναλάβουν και οι Σχολικοί Σύμβουλοι Θεολόγων, οι οποίοι ειδικά κατά το τρέχον σχολικό έτος μπορούν να αιτούνται από τις αρμόδιες Περιφερειακές Διευθύνσεις την υλοποίηση κατά τόπους ημερίδων, με θέμα την εφαρμογή των νέων Προγραμμάτων, και να τις υλοποιούν σε εργάσιμο χρόνο με συμμετοχή των εκπαιδευτικών.

Για την αποτελεσματική υλοποίηση των παραπάνω δράσεων οι Σχολικοί Σύμβουλοι Δημοτικής Εκπαίδευσης και οι Σχολικοί Σύμβουλοι Θεολόγων καλούνται να συνεργάζονται μεταξύ τους και με τις αρμόδιες Περιφερειακές Διευθύνσεις.

Για το επόμενο σχολικό έτος το Ι.Ε.Π. σχεδιάζει επιμορφωτικά προγράμματα για όλα τα γνωστικά αντικείμενα και όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Στον σχεδιασμό αυτόν θα ενταχθεί η περαιτέρω επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν το Μάθημα των Θρησκευτικών.

Ε. Ειδικές παιδαγωγικές και διδακτικές οδηγίες

1. Η πλήρης εφαρμογή ενός νέου Προγράμματος Σπουδών είναι ένα πολύπλευρο και απαιτητικό εγχείρημα, για την επιτυχία του οποίου χρειάζεται η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων και κυρίως των εκπαιδευτικών. Αναμφίβολα, θα απαιτηθεί χρόνος,

επιμορφωτική προετοιμασία και συνεχής υποστήριξη κατά τη διαδρομή στους επιμέρους κύκλους των νέων Προγραμμάτων. Οι ρεαλιστικοί στόχοι, ο κατάλληλος προγραμματισμός, τα μικρά αλλά σταθερά βήματα είναι καλές πρακτικές για την περαιτέρω πορεία. Η εφαρμογή των νέων Προγραμμάτων Σπουδών δεν απαιτεί την εγκατάλειψη ή την αγνόηση της διδακτικής εμπειρίας των εκπαιδευτικών. Αντίθετα, προσφέρει εύχρηστους τρόπους για την αναδιοργάνωση και την εκ νέου αξιοποίησή της. Η ένταξη στη διδασκαλία των νέων μοντέλων οργάνωσης της τάξης και των νέων στρατηγικών μάθησης θα επιτευχθεί σταδιακά, καθώς ο εκπαιδευτικός θα αισθάνεται ασφαλής για να προχωρήσει, απελευθερωμένος από τις δεσμεύσεις του γνωσιοκεντρικού και εξετασιοκεντρικού διδακτισμού.

2. Κύρια χαρακτηριστικά των νέων Προγραμμάτων είναι:

α. Το **Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου** χαρακτηρίζεται ως **Πρόγραμμα Διαδικασίας**, επειδή ο ίδιος ο εκπαιδευτικός διαμορφώνει το διδακτικό του έργο κάνοντας επιλογές από το Πρόγραμμα Σπουδών ανάλογα με το μαθητικό δυναμικό και τις ανάγκες του. Δίνει έμφαση στις διδακτικές διαδικασίες μέσα από τις οποίες προσεγγίζονται τα βασικά θέματα και σύμφωνα με την προσδοκώμενη μάθηση. Τα χαρακτηριστικά του Προγράμματος Διαδικασίας περιγράφονται στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου, σσ. 43 – 48.

Στο κυρίως μέρος του Προγράμματος, ανά Θεματική Ενότητα, αναπτύσσονται τρεις στήλες: α) **προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**, β) προτεινόμενα **βασικά θέματα**, και γ) **ενδεικτικές δραστηριότητες**, ομαδοποιημένες κατά τύπο. Η οργάνωση των περιεχομένων του ΠΣ, περιγράφεται στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου, σσ. 59 – 99. Ο εκπαιδευτικός, σε συνεργασία με τους μαθητές, θα αποφασίσει για την κατανομή των θεμάτων στα δίωρα. Βασικές επιδιώξεις είναι η ποικιλία των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων και των μεθόδων και τεχνικών διδασκαλίας.

Στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου αποθησαυρίζονται οι διδακτικές τεχνικές στις οποίες παραπέμπει το Πρόγραμμα Σπουδών και οι οποίες παρουσιάζονται σύντομα και χρηστικά (πίνακας περιεχομένων στις σελίδες 109-110, ανάλυση κάθε διδακτικής τεχνικής στη συνέχεια). Επιπρόσθετα, παρατίθενται οδηγίες για την αξιολόγηση του μαθητή, διδακτικά σενάρια, καλές πρακτικές κ.ά.

β. Το **Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Λυκείου** χαρακτηρίζεται ως εννοιοκεντρικό και μεθοδοκεντρικό. Στο κυρίως μέρος του Προγράμματος, ανά Διδακτική Ενότητα, αναπτύσσονται τρεις στήλες: α) **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**, β) **αξιολόγηση**, γ) **μέθοδος-δραστηριότητες**, (βλ. περισσότερα στον Οδηγό Εκπαιδευτικού, σσ. 39 – 44). Κύριες διδακτικές μέθοδοι που προτείνονται είναι η **διερευνητική** και η **βιωματική** (βλ. περισσότερα στον Οδηγό Εκπαιδευτικού, σσ. 42 – 46).

Στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά του Λυκείου περιλαμβάνονται για κάθε Διδακτική Ενότητα δύο εναλλακτικά σχέδια μαθήματος. Το εκπαιδευτικό υλικό για τον μαθητή, βρίσκεται στην ιστοσελίδα του Ι.Ε.Π.

4. Στο ξεκίνημα της εφαρμογής, πριν τον προγραμματισμό και τον σχεδιασμό των μαθημάτων, είναι χρήσιμο οι εκπαιδευτικοί να μελετήσουν τους **γενικούς σκοπούς της βαθμίδας** (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο) και τους **ειδικούς σκοπούς/στόχους των τάξεων** (π.χ. Α΄ Λυκείου). Με βάση τους γενικούς σκοπούς της βαθμίδας, τους ειδικούς σκοπούς/στόχους της τάξης καθώς και το δυναμικό των μαθητών/μαθητριών θα επιλέξουν τα θεματικά περιεχόμενα και τις διδακτικές τεχνικές. Επιπρόσθετα, στο Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου, χρειάζεται να έχουν υπόψη τους τις βασικές **μαθησιακές επάρκειες** που παρουσιάζονται στο τέλος του υλικού κάθε τάξης.

5. Οι παραπάνω διαδικασίες θα παρουσιασθούν και θα επεξηγηθούν αναλυτικότερα στα επιμορφωτικά προγράμματα για τους εκπαιδευτικούς. Κατά το διάστημα που μεσολαβεί, οι εκπαιδευτικοί ξεκινούν την εφαρμογή των Προγραμμάτων και προβαίνουν σε ενέργειες εισαγωγικού χαρακτήρα. Επιπλέον, μελετούν τα κύρια περιεχόμενα των Προγραμμάτων, ώστε να προσέλθουν στην επιμόρφωση έχοντας επισημάνει τα ζητήματα που χρήζουν περαιτέρω διευκρινίσεων.

Ενδεικτικά, στο πλαίσιο της διδασκαλίας, κατά τα πρώτα βήματα της εφαρμογής, οι εκπαιδευτικοί μπορούν:

- να διερευνήσουν μαζί με τους μαθητές τους τα θεματικά περιεχόμενα της χρονιάς, χρησιμοποιώντας την ανάπτυξη των γενικών και ειδικών σκοπών και στόχων, όπως περιγράφονται στην αρχή του Προγράμματος Σπουδών κάθε τάξης,
- να συζητήσουν με τους μαθητές ζητήματα οργάνωσης της διδασκαλίας και τρόπους ένταξης ουσιαστικών μαθησιακών δραστηριοτήτων (σχετική ανάλυση στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου, σσ. 104 – 109),
- να επενδύσουν στη γνωριμία των μαθητών/μαθητριών μεταξύ τους και στη δημιουργία-διαμόρφωση κοινότητας (ομάδας). Να οργανώσουν την τάξη τους και να προετοιμάσουν τους μαθητές για ομαδοσυνεργασίες (π.χ. εργασία σε ομάδες) και διερευνητικές δραστηριότητες, εξηγώντας τις διαδικασίες (Οδηγός Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου, Πίνακας Περιεχομένων στις σελίδες 109-110, ανάλυση κάθε διδακτικής τεχνικής στη συνέχεια),
- να καθοδηγήσουν τους μαθητές για τους εναλλακτικούς τρόπους μαθησιακής εργασίας (στον Οδηγό Εκπαιδευτικού Δημοτικού - Γυμνασίου, σσ. 167 – 177) και αξιολόγησης (στον Οδηγό Εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού - Γυμνασίου, σσ. 229 – 244) που προτείνονται, όπως είναι ο **φάκελος υλικού** του μαθητή (portfolio) και το **ημερολόγιο μάθησης**,

- να οργανώσουν το διδακτικό τους έργο και να προχωρήσουν σταδιακά στη διδασκαλία της πρώτης Θεματικής Ενότητας, όπως περιγράφεται στο Πρόγραμμα Σπουδών, χρησιμοποιώντας για τον σχεδιασμό της, τον Οδηγό Εκπαιδευτικού και το εκπαιδευτικό υλικό από την πλατφόρμα του Ι.Ε.Π.,
- να εντάξουν στη διδασκαλία θέματα και υλικά από τα μέχρι σήμερα διδακτικά βιβλία, στον βαθμό που υπηρετούν τον σχεδιασμό τους,
- να εμπλέξουν τους μαθητές, όσο είναι εφικτό, σε διαδικασίες διερεύνησης, επεξεργασίας, έκφρασης και αξιολόγησης όσων έμαθαν,
- να αξιοποιήσουν, εναλλακτικά, ακόμη και παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας, όπως είναι η μετωπική παρουσίαση και η αφήγηση,
- να αποτιμήσουν, στο τέλος της Ενότητας, μαζί με τους μαθητές τα μαθησιακά επιτεύγματα και τους προβληματισμούς τους.

6. Οι παραπάνω οδηγίες αφορούν και στους τύπους σχολείων και στις τάξεις όπου το μάθημα των Θρησκευτικών διδάσκεται μόνο για μία ώρα την εβδομάδα: **Ε΄ Δημοτικού, ΣΤ΄ Δημοτικού, Εσπερινά Γυμνάσια, Επαγγελματικά Λύκεια, Εσπερινά Γενικά Λύκεια**. Για την προσαρμογή της διδασκαλίας στους περιορισμούς του ωρολογίου προγράμματος και στις ιδιαίτερες συνθήκες που αφορούν στα σχολεία αυτά και στις τάξεις αυτές θα αποσταλούν κατά περίπτωση ειδικότερες οδηγίες.

Οι διδάσκοντες να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΙΛΗΣ

Εσωτ. Διανομή

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα
- Δ/νση Σπουδών, Προγρ/των & Οργάνωσης Δ.Ε., Τμ. Α΄
- Δ/νση Σπουδών, Προγρ/των & Οργάνωσης Π.Ε., Τμ. Α΄
- Δ/νση Επαγγελματικής Εκπ/σης, Τμ. Α΄
- Αυτ. Δ/νση Παιδείας, Ομογ., Διαπολ. Εκπ/σης, Ξένων και Μειον. Σχολείων
- Διεύθυνση Θρησκευτικής Εκπ/σης
- Δ/νση Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης